

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo

Materias			
Curso 1			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02M081V02101	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidad Intelectual	1c	3
P02M081V02102	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidad Motriz	1c	3
P02M081V02103	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidad Sensorial	1c	3
P02M081V02104	Resposta Organizativa do Centro Educativo e Servizos de Apoyo	1c	3
P02M081V02105	O Deporte como Medio Integrador	1c	3
P02M081V02107	Desenvolvemento Psicomotor e Discapacidade	2c	3
P02M081V02109	Sistemas de avaliação e intervención en educación física para o alumnado con NEAE	1c	3
P02M081V02201	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos Derivadas do Contexto Socio-Cultural	1c	3
P02M081V02202	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Dificultades Específicas de Aprendizaxe	2c	3
P02M081V02203	Metodoloxías para a Inclusión Escolar	2c	3
P02M081V02204	As TIC Aplicadas á Educación Inclusiva	2c	3
P02M081V02208	Traballo de Fin de Máster	2c	10
P02M081V02211	Altas capacidades: Desenvolvemento do talento na aula	2c	3
P02M081V02212	Iniciación deportiva para o alumnado con NEAE	2c	3

P02M081V02213	Prácticum I	1c	9
P02M081V02214	Prácticum II	2c	11

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidad Intelectual				
Materia	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidad Intelectual			
Código	P02M081V02101			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoyo educativo			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	García Señorán, María del Mar			
Profesorado	Deaño Deaño, Manuel García Señorán, María del Mar Ojea Rúa, Manuel			
Correo-e	msenoran@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	A materia Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidad Intelectual forma parte do módulo Aspectos Psicopedagógicos en Necesidades Educativas. Céntrase no desenvolvemento das persoas con discapacidade intelectual, trastornos do espectro autista e por déficit de atención/hiperactividad; a avaliación e implicaciones dos procesos cognitivos e as súas necesidades de apoyo educativo e, nos sistemas de intervención que promoven a competencia persoal e a aprendizaxe significativa en estudantes con estes trastornos do neurodesarrollo.			
Competencias				
Código				
CB2	Que os estudantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudio.			• saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.			• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.			• saber • saber facer
CG1	Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.			• saber facer
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidad de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.			• saber facer • Saber estar / ser
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidad de vida.			• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.			• saber facer • Saber estar / ser
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.			• saber facer
CE2	Saber detectar e analizar possibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.			• saber facer • Saber estar / ser

CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cos súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber facer
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber • saber facer
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber facer
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber facer
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber • saber facer
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as distintas condicións experimentais da intervención sobre aprendizaxe escolar en discapacidade intelectual e/ou trastornos xeneralizados do desenvolvemento.	CB2 CB3 CG2 CE3 CT4 CT5 CT8
Ser capaz de elaborar e deseñar programas de instrucción e aplicalos conforme ás condicións experimentais establecidas e ás necesidades de apoio dos persoas da aprendizaxe.	CB2 CB3 CG1 CE3 CE4 CT6 CT8 CT9
Sintetizar os principais resultados obtidos na aplicación de programas, valorando os resultados como achega ao coñecemento actual	CB2 CB5 CG4 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT6 CT8 CT9
Avaliar os resultados dos programas de intervención aplicados a persoas con discapacidade intelectual en termos do coñecemento actual do curso.	CB2 CB5 CG4 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT8 CT9
Ser capaz de aplicar e comunicar os seus resultados a situacións de dificultades de aprendizaxe	CB2 CG3 CG4 CE1 CT5 CT6 CT7

Contidos

Tema

Desenvolvimento, avaliação e intervención en persoas con discapacidade intelectual	Explicacións da discapacidade intelectual desde as concepcións de dominio xeral ou dominio específico Avaliación da discapacidade intelectual Intervención Educativa na discapacidade intelectual: PREP-L e PREP-M
Desenvolvimento, avaliação e intervención en persoas con trastorno por déficit de atención/hiperactividade	O proceso atencional. Factores determinantes. Deficits da atención. O trastorno con déficit de atención con hiperactividade (TDAH). Dificultades persoais e escolares Avaliación e instrumentos para o diagnóstico do TDAH Intervención para a mellora do proceso atencional. Análise de programas.
Desenvolvimento, avaliação e intervención en persoas con trastorno do espectro autista.	Explicacións do autismo: hipótese da Teoría da Coherencia Central Cognitiva. A teoría da percepción Instrumentos diagnósticos específicos en persoas con TEA de nivel 1-2-3: ADI-R; GARS, CAST, ASAS, IDEA Intervención Educativa: Desenvolvimento cognitivo-emocional. Programa de integración Gestáltico Programa de Desenvolvimento da Comprensión Social Programa de desenvolvimento perceptivo- cognitivo: RELATEA

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	0	3
Seminario	5	0	5
Seminario	7	0	7
Traballo tutelado	7	0	7
Traballo	0	53	53

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e a análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Seminario	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado para asesoramiento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Seminario	Asesoramiento para o desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Seminario	Valoración da participación activa do estudiante na discussión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB3 CB5 CG2 CE1 CE3 CE6 CT6	

Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB2 CB3 CB5 CG3 CG4 CE2 CE3 CE4 CT4 CT5 CT8 CT9
Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB3 CB5 CG2 CE3 CE4 CT5 CT6 CT7 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliación continua poderá presentarse a unha proba de avaliación, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuadrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliación da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Álvarez, L., González-Castro, P., Soler, E., González-Pienda, J.A. y Núñez,J.C. (Coord.), Aprender a atender (un enfoque aplicado), CEPE, 2004, Madrid

Bal, E.; Harden, E., y Lamb, D., Emotion recognition in children with autism spectrum disorders: relations to eye and autonomic state, 2010, Journal of Autism and Developmental Disorders, 40 (3), 358- 370.

Bassedas,E. (2010), Alumnado con discapacidad intelectual y retraso del desarrollo, Graó, 2010, Barcelona

Das,J.P., Deaño, M., García-Señorán, M.M. y Tellado, F., C.A.S.un instrumento para la mejora cognitiva de atención a la diversidad., 2000, Educación,Desarrollo y Diversidad, 3 (2), 83-107

Deaño, M., Intervención psicopedagógica en la deficiencia mental., GERSAM, 2001, Ourense

Deaño, M., D.N.:CAS (Das-Naglieri: Sistema de EvaluaciónCognitiva). Adaptación española, GERSAM, 2005, Ourense

Ojea, M., Autismo, Asperger. Programa de Integración Gestálti, Aljibe, 2009, Málaga

Ojea, M., Emociones en niños y niñas autistas. Programa de Desarrollo de la Comprensión Social, Promolibro, 2010, Alicante

Tejedor-Tejedor, F.J., González-González, S.G. y García-Señorán, M.M., Estrategias atencionales y rendimiento académico en estudiantes de secundaria, 2008, Revista Latinoamericana de Psicología, 40 (1) 123-132

Verdugo, M. A., Discapacidad Intelectual: definición,clasificación y sistemas de apoyo, 11º, Alianza Editorial, 2011, Madrid

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
  - A asistencia continuada ás sesións de clases e ás tutorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
  - O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidade Motriz**

Materia	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidade Motriz			
Código	P02M081V02102			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	González González, Salvador Guillermo			
Profesorado	Asensio Cubero, María Esther Carrera Conde, Iria González González, Salvador Guillermo Rebollo Vázquez, Ana			
Correo-e	salva@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Nesta materia realiza unha abordaxe detallada dalgúns das principais discapacidades motrices, así como dos diversos procedementos e estratexias para a avaliación, diagnóstico e intervención.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB2 Que os estudantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer
CG1 Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer
CG2 Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer • Saber estar / ser
CG4 Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer • Saber estar / ser
CE1 Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer
CE3 Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer
CE4 Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • saber facer
CT4 Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	<ul style="list-style-type: none"> • saber • Saber estar / ser
CT7 Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnoloxías da información e da comunicación.	<ul style="list-style-type: none"> • saber facer
CT8 Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	<ul style="list-style-type: none"> • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Comprender a natureza cognitiva e neurológica dos procesos implicados nas necesidades específicas de apoio educativo das persoas con discapacidade motriz, así como os procedementos para a súa avaliación e para a intervención.	CB2 CG2 CG4 CE3 CT4 CT7 CT8
2. Utilizar procedementos e instrumentos de detección e avaliação das necesidades de apoio educativo, neuropsicomotriz e socio-familiar en alumnado e persoas con discapacidade motriz	CB2 CG1 CG4 CE1 CT4
3. Deseñar e/ou aplicar intervencións encamiñadas a mellóra das necesidades das persoas con discapacidade motriz e, no seu caso, evaluar o impacto desas intervencións na persoa e o seu contexto.	CB2 CG1 CE1 CE4 CT4

Contidos

Tema

Implicacións dos procesos cognitivos e os seus correlatos neurolóxicos nas necesidades de apoio motriz educativo de persoas con discapacidade motriz.	Factores cognitivos e neurofisiológicos condicionantes da discapacidade
Modalidades, Etioloxía e datos sociodemográficos da discapacidade motriz.	
Valoración e medición dos devanditos procesos e a súa correlación co logro académico neste tipo de estudiantes.	Procedementos e instrumentos de avaliação do alumnado con discapacidade motriz.
Análise dos programas de intervención e sistemas de apoio ás NEE da discapacidade motriz.	Programas de intervención. Os plans de apoio.
Deseño da intervención en necesidades específicas de apoio educativo.	Intervencións educativas na discapacidade motriz. Intervencións significativas fronte ás intervencións de apoio.
Avaliación de resultados de intervención.	Decisións acerca da avaliação das intervencións.
Informe, discusión e comunicación dos resultados a profesionais e familia e conclusións obtidas sobre discapacidade motriz e formas de apoio educativo.	O contexto familiar como ámbito de apoio á avaliação e intervención en discapacidade motriz. O contexto familiar como destinatario de apoios á discapacidade motriz.
Patoloxías cerebrais adquiridas	Interpretación dos informes de avaliação e a súa utilidade. Intervención desde unha perspectiva multidisciplinar Discusión de casos

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	0	3
Seminario	5	0	5
Traballo tutelado	14	0	14
Traballo	0	53	53

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.

Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundizar nos contidos da materia
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación		Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Traballo tutelado		Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB2 CG1 CG2 CE1 CE3 CT7	
Seminario		Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB2 CG1 CG2 CE1 CE3 CT4 CT7 CT8	
Traballo		Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CG1 CG4 CE1 CE4 CT4 CT7 CT8	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cardona, M., Gallardo, M. V. y Salvador, M. L., Adaptemos la escuela. Orientaciones ante la discapacidad motórica., Aljibe, 2001, Málaga

Centro de Recursos de Educación Especial de Navarra (CREENA: Equipo de Motóricos), Necesidades Educativas Especiales: Alumnado con Discapacidad Motórica., Gobierno de Navarra, 2000, Pamplona

Centro Nacional de Recursos para la Educación Especial (CNREE), Las Necesidades Educativas Especiales del niño con Deficiencia Motora., CNREE, 1990, Madrid

Gallardo, M.V. & Salvador, M.L., Discapacidad Motórica. Aspectos Psicoevolutivos y educativos., Aljibe, 1994, Málaga

Latorre, A. y Bisetto, D., Trastornos del desarrollo motor. Programas de intervención y casos prácticos., Pirámide, 2009, Madrid

Levitt, S. (2000)., Tratamiento de la Parálisis cerebral y del Retraso Motor, Médica Panamericana, 2000, Buenos Aires

O.M.S., Fomento del Desarrollo del Niño con Parálisis Cerebral. Guía para los que trabajan con niños Paralíticos Cerebrales., OMS, 1993, Ginebra

Xunta de Galicia. Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, Alumnado con Discapacidad Motora., 2006,

Bibliografía Complementaria

Aguado, A.L., y Alcedo, M.A., Las personas con discapacidad física, Siglo XXI, 1995, Madrid

Basil, C., Soro-Camats, E. y Rosell, C., Sistemas de signos y ayudas técnicas para la comunicación aumentativa y la escritura, Masson, 1998, Barcelona

Maiz, B. y Güereca, A., Discapacidad y autoestima. Actividades para el desarrollo emocional de niños con discapacidad física., Trillas, 2006, México

Rosell, C., Soro-Camats, E. y Basil, Alumnado con discapacidad motriz., Graó, 2010, Barcelona

Sánchez Montoya, R., Profesorado y Discapacidad. Guía práctica de apoyo a las personas con necesidades educativas especiales., CEPE, 2002, Madrid

Sánchez, J. y Llorca, M., Orientación educativa al alumnado con Parálisis Cerebral., Aljibe, 2004, Málaga

Sanz Redín, C., Aquí jugamos todos, Pila Teleña, 2004, Madrid

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de evaluación da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes.

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de evaluación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidade Sensorial**

Materia	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Discapacidade Sensorial			
Código	P02M081V02103			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoyo educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
Profesorado	Fernández Cons, Mª de las Mercedes Gayo Álvarez, María Elena Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
Correo-e	juanluisrr@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta materia pretende dar a coñecer as características do desenvolvemento e aprendizaxe correspondente ás diversas etapas educativas do alumnado con discapacidade visual e auditiva, co obxecto de ser capaz de deseñar diferentes sistemas de avaliación e intervención en función das necesidades educativas que presenta este tipo de alumnado.			

Competencias

Código	Tipoloxía	
CB2	Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións [e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan] a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	• saber facer • Saber estar / ser
CB5	Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber facer
CG1	Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	• saber facer
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber facer
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber facer • Saber estar / ser
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer • Saber estar / ser
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber • saber facer

CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cos súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber facer • Saber estar / ser
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber facer • Saber estar / ser
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber facer • Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender a natureza cognitiva e neurolóxica dos procesos implicados na aprendizaxe nas persoas con discapacidade sensorial.	CB2 CB3 CG1 CG2 CE2 CT7 CT8
Coñecer as distintas condicións da aplicación de programas en discapacidade sensorial.	CB2 CB3 CG2 CG4 CE1 CE3 CE4 CT8 CT9
Sensibilizarse sobre a necesidade do uso da Lingua de Signos Española.	CB3 CB5 CG4 CE2 CE3 CT4 CT8 CT9
Elaborar e deseñar programas de intervención para o apoio das necesidades educativas específicas e aplícalos conforme ás condicións experimentais establecidas e ás necesidades de apoio das persoas con discapacidade visual ou auditiva, con especial referencia aos procesos lectores e comunicativos.	CB2 CB3 CG1 CG3 CG4 CE1 CE3 CE4 CE5 CT4 CT6 CT7 CT9

Sintetizar e avaliar os principais resultados obtidos na aplicación, conforme ás condicións do deseño, valorando a súa achega ao coñecemento actual e ao estudiante que aprende.	CB2 CB4 CG2 CG4 CE1 CT4 CT7 CT9
--	--

Fomentar e aplicar os seus resultados a situacións de necesidades específicas de apoio lector e comunicativo.	CB3 CB5 CG1 CG4 CE1 CE3 CE4 CT4 CT6 CT7 CT8 CT9
---	--

Contidos

Tema

Desenvolvemento psicolóxico, avaliação e intervención con persoas con discapacidade visual.	<ol style="list-style-type: none"> Implicacións nas necesidades específicas de apoio educativo dos procesos visuais e os seus correlatos neurolóxicos. Valoración e medición de ditos procesos e a súa correlación no logro académico. Ánalisis das intervencións en necesidades específicas de apoio educativo lecto-escritor e comunicativo. Deseño da intervención en termos de NEE lectoescritoras e/ou comunicativas. Elaboración e avaliação de resultados de intervención. Informe, discusión e difusión dos resultados e conclusóns obtidas.
Desenvolvemento psicolóxico, avaliação e intervención con persoas con discapacidade auditiva.	<ol style="list-style-type: none"> Implicacións nas necesidades específicas de apoio educativo dos procesos auditivos e os seus correlatos neurolóxicos. Valoración e medición de ditos procesos e a súa correlación no logro académico. Ánalisis das intervencións en necesidades específicas de apoio educativo lecto-escritor e comunicativo. Introdución á LSE. Deseño da intervención en termos de NEE lectoescritoras e/ou comunicativas. Elaboración e avaliação de resultados de intervención. Informe, discusión e difusión dos resultados e conclusóns obtidas.
Desenvolvemento psicolóxico, avaliação e intervención con persoas con sordocegueira	<ol style="list-style-type: none"> Implicacións nas necesidades específicas de apoio educativo dos procesos das persoas sordocegas e os seus correlatos neurolóxicos. Valoración e medición de ditos procesos e a súa correlación no logro académico. Ánalisis das intervencións en necesidades específicas de apoio educativo lecto-escritor e comunicativo. Deseño da intervención en termos de NEE lectoescritoras e/ou comunicativas. Elaboración e avaliação de resultados de intervención. Informe, discusión e difusión dos resultados e conclusóns obtidas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	0	3
Seminario	5	10	15
Traballo tutelado	7	7	14
Traballo	0	43	43

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.

Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Traballo tutelado	Desenvolvimento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado con actividades autónomas do estudiante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaluación

	Descripción	Cualificación	Competencias Avaluadas
Seminario	Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB2 CB3 CB4 CG2 CE3 CE4 CT4 CT6 CT7
Traballo tutelado	Avaluación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante.	40	CB2 CB3 CG2 CE1 CE2 CE3 CE4 CT4 CT6 CT7
Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CT4 CT6 CT7 CT8 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúnsa sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuadrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Domínguez, A. B. y Alonso, P., La educación de los alumnos sordos hoy: perspectivas y respuestas educativas., Aljibe, 2004, Málaga

Gómez P., Romero E., Sordoceguera. Un análisis multidisciplinar, ONCE, 2004, Madrid

Torres, A. L., Atención al educando ciego o con deficiencias visuales, EUNED, 2006, Costa Rica

Bibliografía Complementaria

Checa, F. J.; Marcos, M.; Martín, P.; Núñez, M. A. yVallés, A, Aspectos evolutivos yeducativos de la deficiencia visual., ONCE, 2000, Madrid

Collado, S. y otros, Discapacidad visual y destrezas manipulativas, ONCE, 2007, Madrid

Domínguez, A. B. y Alonso, P., La educación de los alumnos sordos hoy: perspectivas y respuestas educativas., Aljibe, 2004, Málaga

Jiménez M. G., Deficiencia auditiva. Evaluación, intervención y recursos psicopedagógicos, CEPE, 2003, Madrid

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliação da mesma.
- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliação para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Resposta Organizativa do Centro Educativo e Servizos de Apoio

Materia	Resposta Organizativa do Centro Educativo e Servizos de Apoio			
Código	P02M081V02104			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoyo educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Alfonso Gil, Sonia			
Profesorado	Alfonso Gil, Sonia de la Fuente Fernández, María Adoración Deaño Deaño, Manuel			
Correo-e	soalgi@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta materia cumpre un papel fundamental no programa do máster derivado do seu carácter instrumental e formativo. O seu carácter instrumental porque traballa competencias necesarias para ofrecer respuestas educativas inclusivas, de equidade e valores fundamentais para un íntegro desenvolvemento persoal e social. O carácter formativo porque aparece unha nova visión de como ensinar e como aprender nunha escola inclusiva dentro dunha sociedade que respecta e acolle o principio e dereito dunha educación para todos e todas. En definitiva para que os profesionais con esta formación poidan, desde unha visión crítica e reflexiva, axudar ao alumnado con necesidades educativas específicas de apoyo educativo, en calquera das súas manifestacións.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB1	• saber • saber facer
CB2	• saber facer
CB3	• saber facer • Saber estar / ser
CB4	• saber facer • Saber estar / ser
CB5	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1	• saber facer
CG2	• saber
CG3	• saber facer
CG4	• saber facer • Saber estar / ser

CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer • Saber estar / ser
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber facer
CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cos súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber facer • Saber estar / ser
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber facer
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	• saber facer • Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber facer • Saber estar / ser
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• saber facer • Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Aplicar sistemas de avaliación e intervención ao estudiantado con necesidades educativas específicas delimitando ámbitos de actuación e servizos de apoio requeridos para promover a aprendizaxe significativa.	CB1 CB2 CG1 CG2 CG3 CE1 CE3 CE4 CE6 CT1 CT4
Detectar e analizar barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.	CB1 CB4 CG1 CG2 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CT4 CT5 CT6

Identificar os sistemas e servizos adecuados para intervir e apoiar na mellora da competencia persoal do alumnado con necesidades educativas específicas derivadas do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportiva.

CB2
CB3
CG1
CG2
CG3
CG4
CE1
CE3
CE4
CE5
CE6
CT1
CT4
CT5
CT6
CT8
CT9

Deseñar, en colaboración con outros profesionais, plans de traballo individualizado utilizando o TIC e expondo actividades que favorezan a saúde, o benestar e a calidade de vida do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

CB2
CB3
CB4
CG1
CG2
CG3
CG4
CE1
CE2
CE3
CE4
CE5
CE6
CT4
CT5
CT6
CT9

Colaborar con outros profesionais e servizos de apoio, internos ou externos aos centros, para promover a mellor resposta educativa ás necesidades específicas de apoio educativo do alumnado.

CB2
CB3
CB4
CG3
CG4
CE1
CE2
CE3
CE4
CE5
CE6
CT4
CT5
CT6
CT9

Avaliar as implicacións do uso de diferentes respostas educativas e servizos de apoio na atención á diversidade do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

CB5
CG4
CE1
CE2
CE3
CE4
CE6
CT6
CT9

Contidos

Tema

Implicacións das adaptacións do currículo para o *
apoio educativo específico das necesidades
específicas na escola inclusiva.

Adaptacións curriculares de centro e servizos de *
apoio no marco de actuación escolar inclusiva.

Medición, valoración e análise das diferentes intervencións e servizos de apoio nas necesidades específicas para o aprendizaxe inclusivo.	*
Deseño da intervención en termos de apoio educativo e atención individual.	*
Elaboración e avaliación de resultados da intervención educativa.	*
Informe, discusión e difusión dos resultados e conclusións obtidas da avaliação e intervención.	*

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	12	3	15
Seminario	0	12	12
Traballo tutelado	8	0	8
Traballo	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Seminario	Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB3 CG2 CG3 CE4 CE6 CT1 CT4 CT6 CT8 CT9	

Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB3 CG2 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT1 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9
Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuadrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ainscow, M., Desarrollo de escuelas inclusivas. Ideas, propuestas y mejoras para las instituciones educativas, Narcea, 2001, Madrid

Galicia. DECRETO 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de, DOG núm. 242, 2012, Galicia

---

Moreno, J.M., Organización y gestión de centros educativos, UNED, 2004, Madrid

Satinback, S. y Stainback, W., Aulas inclusivas. Un nuevo modo de enfocar y vivir el currículo, Narcea, 2004, Madrid

Bibliografía Complementaria

Arnaiz, P., Educación inclusiva: una escuela para todos, Aljibe, 2003, Malaga

González, M.T, Organización y gestión de centros escolares, Prentice-Hall, 2003, Madrid

Tharp, R.G., Estrada, P., Dalton, S. y Yamauchi, L.A., Transformar la enseñanza. Excelencia, equidad, inclusión y armonía en las aulas y las escuelas, Paidós, 2002, Barcelona

---

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
  - A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
  - O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
O Deporte como Medio Integrador				
Materia	O Deporte como Medio Integrador			
Código	P02M081V02105			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	García Soidan, José Luís			
Profesorado	García Soidan, José Luís			
Correo-e	jlsoidan@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Os distintos deportes poden ser vehículos integradores socio-educativos, mediante a participación e o desenvolvemento de "todas" as persoas, ademáis de ser un fenómeno cultural e un medio global de comunicación e expresión de xénero, raza e idade. Por outra banda as persoas con discapacidade ou con enfermidades degenerativas, atoparon no deporte adaptado unha forma adecuada de participación e integración social motivante, a través do desenvolvemento de programas e campañas de promoción e práctica adaptada de distintos deportes.			
Competencias				
Código				
CG1	Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	• saber • saber facer		
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer		
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber • saber facer		
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber • saber facer		
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber • saber facer		
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber • saber facer		
CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	• saber • saber facer		
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber • saber facer		
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber • saber facer		
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber facer		
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber facer		
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer • Saber estar / ser		

CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber facer • Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidade e da multiculturalidad.	• Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os deportes que permitan dar resposta ás necesidades educativas especiais, para utilizaros como medio integrador.	CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE4 CT4 CT5 CT6 CT8
Aplicar metodoloxías inclusivas adaptadas aos deportes, para que permitan unha maior integración e facilitem a aprendizaxe dos nenos con necesidades educativas especiais.	CG2 CG4 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT8 CT9
Organizar e centrar a temática e os materiais de aula relacionados coa actividade deportiva, dirixida á integración educativa de nenos con capacidades diferentes, nas aulas das institucións escolares.	CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
Deseñar programas de intervención deportiva baseados en metodoloxías creativas e flexibles segundo as discapacidades do neno.	CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
Avaliar os resultados dos programas de intervención deportiva, diseñados con metodoloxías inclusivas, a persoas con necesidades educativas especiais.	CG2 CE1 CE6 CT5 CT6

Contidos

Tema

1. Valoración das metodoloxías inclusivas desde o 1.1. Deporte individual adaptado. principio da comprensividade nas aulas.	1.2. Deporte colectivo adaptado.
2. Análise das intervencións deportivas en necesidades específicas de apoio educativo desde metodoloxías curriculares e organizativas de inclusión escolar.	2.1. Deportes en espacios pechados. 2.2. Deportes en espacios abertos.
3. Deseño da intervención en termos de proxectos de mejoramiento de prácticas deportivas en persoas con discapacidade.	3.1. Clasificación dos participantes en categorías. 3.2. Organizacións de deporte adaptado e tipos de competicións.
4. Elaboración e avaliación de resultados de implementación desas metodoloxías.	4.1. Técnicas de medición de resultados. 4.2. Criterios de progresión.
5. Informe, discusión e difusión dos resultados e conclusóns obtidas.	5.1. Elaboración de informes de resultados para os distintos deportes.
6. Discusión e generalización de boas prácticas deportivas.	6.1. O Deporte Limpo. As boas prácticas deportivas e os riscos para a saúde.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	8	10	18
Traballo tutelado	4	20	24
Traballo tutelado	3	30	33

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	O profesor fará unha presentación estruturada dos contidos relacionados co deporte e a discapacidade, estudos de caso e diferentes tipos de materiais, coa finalidade de facilitar información organizada que permita a comprensión dos contidos. O profesor elaborará un guion facilitador coa correspondente exposición verbal e visual, dos contidos propostos na guía docente.
Traballo tutelado	O profesor distribúe ao alumnado en grupos e a cada un asígnalle un tipo de discapacidade diferente, para que deseñen un programa deportivo inclusivo e integrador. Deberán explicar os obxectivos, materiais, programa e a avaliação que farán de devandito programa deportivo.
Traballo tutelado	Deseño de proxectos deportivos integradores na aula, propostos polo profesor. Plantearánse distintos entornos educativos para diferentes discapacidades, e o alumnado distribuído en grupos deberá dar resposta ás propostas, debatindo en grupo e utilizando a bibliografía suxerida polo profesor u outra que se encontre nas diferentes bases de datos. Ao rematar haberá debate, comunicación ey discusión, entre os distintos grupos, das soluciones que se atopen.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Lección maxistral	O profesor proporá contidos relacionados co deporte e a discapacidade na aula, para que o alumnado interveña en clase, achegando solucións orixinais, de forma individual ou colectiva.	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7	

Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante. Realización de traballos en grupos de 3 a 4 alumnos.	40	CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT6 CT7 CT8
Traballo tutelado	O profesor distribúe ao alumnado en grupos de 1 a 2 alumnos/as e a cada un asígnalle un tipo de discapacidade diferente, para que deseñen un programa deportivo inclusivo e integrador. Deberán explicar os obxectivos, materiais, programa e a avaliación que farán de devandito programa deportivo.	40	CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliación continua poderá presentarse a unha proba de avaliación, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuadrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliación da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Barbieri, Aldo, Deporte y recreación accesibles: plena accesibilidad para personas con capacidades diferentes, 1, 2007,
- Blasco, Josefa., Metodologías de investigación en las ciencias de la actividad física y el deporte: ampliando horizontes ., 1, 2007,
- Sanz Rivas D., ACTIVIDADES FÍSICAS Y DEPORTES ADAPTADOS PARA PERSONAS CON DISCAPACIDAD, 1, 2012,
- Consejo Superior de Deportes, Violencia, deporte y reinserción social, 1, 2007,
- Cumellas Riera, Montserrat, Discapacidades motoras y sensoriales en Primaria: la inclusión del alumnado en Educación Física : 181 juegos adaptados. Unidad Didáctica : deporte adaptado, 1, 2006,
- Escudero Escorza, T, La construcción de la investigación evaluativa : El aporte desde la educación, 1, 2011,
- Jiménez Martín, Pedro, Manual de estrategias de intervención en actividad física, deporte y valores, 1, 2008,
- La Caixa: Obra Social, Deporte, salud y calidad de vida, 1, 2009,

Mishchenko, Victor, Fisiología del deportista : (bases científicas de la preparación, fatiga y recuperación de los sistemas funcionales del organismo de los deportistas de alto nivel), 1, 1995,

Santos, J.A. y Balibrea, E., Mujer, deporte y exclusión: experiencias europeas de inserción por el deporte, 1, 2005,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de evaluación da mesma.
- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de evaluación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Desenvolvemento Psicomotor e Discapacidade				
Materia	Desenvolvemento Psicomotor e Discapacidade			
Código	P02M081V02107			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OP	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Barcala Furelos, Roberto Jesús Díaz Pereira, María del Pino Martínez Vidal, Aurora			
Correo-e	pinod@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Nesta materia realiza un abordaxe detallado do desenvolvemento psicomotor na infancia e a na adolescencia, así como das dificultades que poden xurdir ao ancho deste desenvolvemento, e a diversos procedementos e estratexias para a súa avaliación e intervención.			
Competencias				
Código		Tipoloxía		
CB1	Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber		
CB2	Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber facer		
CB3	Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser		
CB5	Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber facer		
CG1	Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para ser poboacións especiais.	• saber facer • Saber estar /		
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidad de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer • Saber estar / ser		
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidad de vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser		
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliação e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia; e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer • Saber estar /		
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber • saber facer		
CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	• saber		
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidad de vida.	• saber facer • Saber estar / ser		

CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respostas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber facer • Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacíóns diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoíándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender a complexidade da competencia motora e os factores que a condicionan.	CB1 CB3 CE1 CE2
Comprender os diferentes procesos que interveñen en o desenvolvemento de a competencia motora.	CB1 CB3 CG1 CG2
Coñecer as diferentes etapas polas que transcorre o desenvolvemento das competencias e habilidades motrices.	CB1 CB3 CG1 CG2
Coñecer as particularidades de o desenvolvemento motor en persoas con necesidades especiais e comprender os factores que están en a base de as dificultades.	CB2 CG2 CG3 CE1 CE2 CE3 CE6
Seleccionar e aplicar instrumentos e indicadores adecuados para evaluar diferentes compoñentes que sustentan a motricidad humana.	CB5 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6
Describir o nivel de desenvolvemento motor dun suxeito e identificar de modo operativo as súas principais debilidades e fortalezas.	CB2 CG1 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT7
Elaborar un informe sobre o desenvolvemento psicomotor á luz dos datos recolleitos.	CE1 CE2 CE4 CE6 CT7
Ser capaz de deseñar programas de intervención coherentes coas dificultades e fortalezas psicomotrices identificadas	CB5 CE4 CT4 CT5

Contidos

Tema

Instrumentos para a avaliación e identificación de*
dificultades no desenvolvemento psicomotor.
Elaboración de informe de desenvolvemento
psicomotor.

Conceptos básicos sobre competencia motora. *

Factores condicionantes da competencia motora e pautas de desenvolvimento.

Pautas específicas para a intervención en

dificultades do desenvolvimento psicomotor orientada a diferentes tipos de necesidades educativas especiais.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	0	3
Debate	3	0	3
Estudo de casos	4	8	12
Traballo tutelado	4	9	13
Cartafol/dossier	1	43	44

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Debate	Discusión argumentada entre un grupo de estudiantes e o docente. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Estudo de casos	Elaboración dun informe sobre desenvolvemento psicomotor
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado co deseño e proposta de intervención para estimular competencias motrices en alumnado con dificultades.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaluadas
Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula relacionados co deseño de intervención para estimular o desempeño motor.	30	CB2 CB3 CG1 CG2 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT7	

Estudo de casos	Aplicación de pruebas para evaluación do desenvolvemento motor e elaboración dun informe.	30	CB1 CB2 CB3 CB5 CG1 CG2 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT7
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudiante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación	40	CB1 CB2 CB3 CB5 CG1 CG2 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o segundo cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bruininks, R. H., Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency, (BOT-2), Pearson Assessment, 2005, Minneapolis, EEUU
Fernández, E., Gardoqui, M.L. y Sánchez, F., Evaluación de las habilidades motrices básicas, Inde Publicaciones, 2007, Barcelona

Henderson, S. E., Sugden, D. A., & Barnett, A. L., MABC-2: Batería de evaluación del movimiento para niños-2, PsychCorp, 2012, London. U.K

Ruiz, L.M., Desarrollo motor y actividades física, Gymnos, 1987, Madrid

Bibliografía Complementaria

Carrasquillo, F. A. Características del desarrollo físico y motriz de niños y jóvenes con Trastornos Generalizados del Desarrollo, Universidad Metropolitana, 2009,

Pan, C. Y.; Tsai, C-L. y Chu, C-H., Fundamental movement skills in children diagnosed with Autism Spectrum Disorders and Attention Deficit Hyperactivity Disorder, nº 39, J Autism Dev Disord 39, 1694-1705., 2009,

Pieters, S.; De Block, K.; Scheiris, J.; Eyssen, M.; Desoete, A.; Deboutte, D.; Van Waelvelde, H. y, How common are motor problems in 67 children with developmental disorder: rule or exception?, nº 38, Child: care, health and development 38, 1, 139-145, 2011,

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistemas de avaliação e intervención en educación física para o alumnado con NEAE**

Materia	Sistemas de avaliação e intervención en educación física para o alumnado con NEAE			
Código	P02M081V02109			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoyo educativo			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Lemos, Rodolfo Ivan			
Profesorado	Ayan Perez, Carlos Luis Martínez Lemos, Rodolfo Ivan			
Correo-e	ivanmartinez@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	A materia é un compendio da evidencia actual dispoñible e a experiencia acreditada de profesionais e institucións, cuxo obxectivo último é conseguir a mellor práctica docente en Actividade Física para Poboacións Especiais.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB2	Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.
CB3	Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular • saber xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións [e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan] a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades. • saber • saber facer
CB5	Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo. • saber • saber facer
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia. • saber facer
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida. • saber facer
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos. • saber facer
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliação e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante. • saber facer
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe. • saber facer
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida. • saber facer
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa. • saber facer
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e / ser igualitaria • Saber estar

CT2	Capacidade para comunicarse oralmente e por escrito en lingua galega.	• saber facer
CT3	Sostenibilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.	• Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• Saber estar / ser
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidade e da multiculturalidad.	
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e aplicar con garantías os principais protocolos de avaliação en EF para alumnado con NEAE	CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT8 CT9
Coñecer e aplicar con garantías os principais protocolos de intervención en EF para alumnado con NEAE	CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT8 CT9

Contidos

Tema	
1. Valoración de AF e Condición Física en alumnado con NEAE	*
2. Evaluación de Programas de EF Adaptada	*
3. Estratexias de intervención en EF Adaptada	*

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	11	0	11
Traballo tutelado	5	8	13
Presentación	4	4	8
Traballo	0	43	43

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente			
	Descripción		
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.		
Traballo tutelado	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.		
Presentación	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado con actividades autónomas do estudiante.		
Atención personalizada			
Metodoloxías	Descripción		
Traballo tutelado	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.		
Presentación	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.		
Probas			
Traballo	Descripción		
	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.		
Avaliación			
	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB2 CB3 CB4 CE1 CE2 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT8 CT9
Presentación	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CT1 CT2 CT4 CT6 CT8 CT9

Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT8 CT9
----------	---	----	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algunha sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Vicente Rodríguez, Gómez Bruton y Gómez Cabello, Actividad física en poblaciones específicas: de la teoría a la práctica, Universidad de Zaragoza, 2017, Zaragoza

Horvat, Kelly, Block and Croce, Developmental and adapted physical activity assessment, 2ª, Human Kinetics, 2018, Champaign, Illinois, USA

Winnick,J., Adapted physical education and sport, 5ª, Human Kinetics, 2011, Champaign, Illinois, USA

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliação da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliação para o correcto

desenvolvimento da matéria.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos Derivadas do Contexto Socio-Cultural**

Materia	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos Derivadas do Contexto Socio-Cultural			
Código	P02M081V02201			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoyo educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Conde Rodríguez, María Ángeles			
Profesorado	Brandín Feijoo, Camilo Conde Rodríguez, María Ángeles Fariña Rivera, Francisca Mosqueda Bueno, Olegaria			
Correo-e	angelesconde@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Con esta materia trátase de sensibilizar aos futuros profesionais da educación de como os condicionamentos socioculturais, étnicos, económicos, de violencia e/o xénero impactan diferencialmente na aprendizaxe xerando con frecuencia necesidades educativas especiais.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB2 Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber facer
CB3 Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB5 Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG2 Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integrais nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer
CG3 Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG4 Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber facer • Saber estar / ser
CE1 Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer
CE3 Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4 Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber facer

CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respostas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	• saber facer • saber facer
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber facer • saber facer
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber facer
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar e interpretar a natureza dos procesos de identidade e de diversidad socio-cultural e as súas implicacións para a aprendizaxe e desenvolvimento humano.	CB2 CB3 CG2 CG4 CE1 CE3 CT1 CT4 CT6
Detectar e analizar barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación no alumnado, derivadas do contexto familiar e sociocultural e as súas problemáticas.	CB2 CB3 CG2 CG4 CE1 CT1 CT4
Seleccionar programas para o apoio específico educativo na aprendizaxe de persoas con diversidad social e cultural	CB2 CB3 CB5 CG2 CG3 CE1 CE3 CE4 CT1 CT4
Desenvolver accións e programas para potenciar a igualdade de oportunidades e a integración dos diferentes grupos sociais.	CB2 CB3 CB5 CG2 CG3 CG4 CE3 CE4 CE5 CT4 CT6 CT9
Evaluar as implicaciones do uso de diferentes respostas educativas e servizos de apoio na atención á diversidade do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.	CB2 CB3 CG4 CE5 CE6 CT7 CT9

Contidos

Tema

Familia, Sociedad e escuela: consecuencias derivadas da ruptura de parella dos proxenitores no ámbito escolar. Parentalidad positiva e Programas de apoio ás familias con proxenitores separados	Formas de análisis e avaliação Educación e igualdade de oportunidades. Intervención para a prevención do fracaso e a mellora do rendimiento
O maltrato infantil. Contexto familiar e contexto educativo	Formas de análisis e avaliação Intervención ante o maltrato infantil Intervención para a prevención e tratamiento de as condutas violentas
Condutas disruptivas, desadaptación social de nenos e novos e as súas consecuencias na aprendizaxe e a desadaptación escolar	Personalidade e Conduta social Desadaptación social e problemas escolares Sistemas de regulación e inhibición da conduta disruptiva
Influencia dos estereotipos de xénero nas traxectorias académicas	Expectativas sociais. Identidades e traxectorias académicas de alumnos e alumnas. A coeducación no sistema educativo. Orientacións para a intervención.
Intervencións nas necesidades específicas de apoio educativo derivadas de carencias culturais ou situacionais de multiculturalidad. Inmigración, pobreza e escola	Metodoloxías e técnicas de trabalho más adecuadas para o trabalho con inmigrantes Análise de casos. Sistemas de intervención e mellora para as dificultades de aprendizaxe

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	2	0	2
Seminario	6	0	6
Traballo tutelado	8	0	8
Seminario	4	0	4
Traballo	0	55	55

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e a análise dos procedimientos utilizados no plantexamento sobre o tema.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión de o/a docente. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas de o estudiante.
Seminario	Entrevistas que o estudiante mantén co profesorado para asesoramiento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Apoio e asesoramiento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundizar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contenidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Seminario	Asesoramiento para o desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación

Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
-------------	---------------	--------------	-----------

Seminario	Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB2 CB3 CG2 CG3 CE3 CE4 CT1 CT6 CT7 CT9
Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados no aula e/ou de as actividades autónomas do estudiante	40	CB2 CB3 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE4 CE6
Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB2 CB3 CB5 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT4 CT6 CT7 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliación continua poderá presentarse a unha proba de avaliación, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o primeiro cuadri mestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliación da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Armas, M., Prevención e Intervención ante problemas de conducta. Estrategias para centros educativos y familias., Wolters Kluwer España, 2007, MAdri

---

Mañeru, A., La diferencia sexual en la educación. En Niñas: La discriminación invisible., UNED, 2002, Madrid

Sandoval, M. y Simón, Los alumnos con problemas de conducta. Claves para la formación del profesorado, 2007, Contextos Educativos, 10, 91-100

Rodríguez, C., Género y cultura escolar, Morata, 2011, Madrid

Simón, C., Hacia la comprensión de las dificultades de comportamiento y adaptación en el aula, en el marco de una educación que promueva la inclusión. En A. Moreno y M. Soler (Coords.). La disruptión en las aula, Ministerio de Educación y Ciencia, 2006, Madrid

---

Subirats, M. y Tomé, A., Balones fuera. Reconstruir los espacios desde la coeducación, Octaedro, 2007, Barcelona

---

Bibliografía Complementaria

Baráibar, J.M., Inmigración, familias y escuela en educación infantil., MEC, 2005, Madrid

Espinosa, M.A., Ochaíta, E. y Espinosa, A, La educación para la igualdad. Volúmenes I y II. Madrid, Dirección General de la Mujer de la CAM, 1999, Madrid

Fernández, J. (coord.), Nuevas perspectivas en el desarrollo sexual y de género, Pirámide, 1988, Madrid

EURYDICE, La integración escolar del alumnado inmigrante en Europa, Comisión Europea, 2004, Bruselas

Lahire, B., Los orígenes de la desigualdad escolar. En Á. Marchesi y C. Hernández (eds.), El Fracaso escolar: Una perspectiva internacional (pp. 61-71), Alinza, 2003, Madrid

Santos Guerra, M.A., El harén pedagógico. Perspectiva de género en la organización escolar., Graó, 2000, Barcelona

Siguán, M., La escuela y los inmigrantes, Paidós, 1998, Barcelona

---

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Dificultades Específicas de Aprendizaxe**

Materia	Intervención en Necesidades Educativas dos Alumnos con Dificultades Específicas de Aprendizaxe			
Código	P02M081V02202			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoyo educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Tellado González, Fernando			
Profesorado	Alfonso Gil, Sonia Deaño Deaño, Manuel Parente , Fernanda Leopoldina Tellado González, Fernando			
Correo-e	ftellado@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Nesta materia trataremos os distintos procesos neuropsicológicos e cognitivos que subxacen a lectura, escritura e cálculo e que nos poden explicar as dificultades que aparecen no neno/a nos contextos escolares. Estas dificultades constitúen no seu contexto o que se coñece como dificultades específicas de aprendizaxe.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB1 Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber
CB2 Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber • saber facer
CB3 Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer
CB4 Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB5 Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber • saber facer
CG1 Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamiento dos procesos neuropsicológicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	• saber • saber facer
CG2 Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer
CG3 Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a respuesta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber • saber facer
CG4 Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber • saber facer
CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cos súas necesidades educativas especiais.	• saber • saber facer
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber • saber facer
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber • saber facer
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a natureza cognitiva dos procesos implicados na aprendizaxe da lectura, a escritura e o cálculo nas persoas con dificultades de aprendizaxe específicas.	CB2 CG2 CE3 CT4 CT5
Coñecer distintos programas para o apoio específico educativo á aprendizaxe destas persoas.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9

Ser capaz de elaborar e deseñar programas de apoio e aplicalos conforme ás necesidades motivacionais e CB1 de apoio das persoas con dificultades específicas de aprendizaxe.	CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
--	--

Sintetizar os principais resultados obtidos na aplicación de sistemas de avaliación e intervención, conforme ás condicións do deseño, valorando a súa achega ao coñecemento.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
--	---

Contidos

Tema

Implicacións de dificultade de aprendizaxe *
específica en lectura, escritura e/ou cálculo no proceso educativo.

Procesamiento diferencial da información para as *
aprendizaxes escolares e estratexias que supón.

Perfís cognitivos diferenciais segundo a
dificultade de aprendizaxe.

Valoración e medición dos procesos e estratexias *
cognitivas e a súa correlación co logro
académico.

Análise das intervencións en necesidades *
específicas de apoio educativo para a lectura,
escritura e cálculo.

Deseño da intervención en termos de apoio *
específico e contexto multicultural.

Elaboración e avaliación de resultados de *
intervención.

Informe, discusión e difusión dos resultados e *
conclusións obtidas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

Lección maxistral	6	2	8
Seminario	0	12	12
Presentación	2	2	4
Traballo tutelado	12	4	16
Traballo	0	35	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Presentación	Presentación e discusión de resultados de aplicación de sistemas de avaliación e intervención.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB2 CB3 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE4 CE6	
Presentación	Presentación e discusión de resultados de aplicación de sistemas de avaliación e intervención.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CG3 CE3 CE4 CT6 CT7 CT9	

Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
----------	---	----	---

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúnsa sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o segundo cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Coll, C. (Coord.), Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria, Graó, 2010, Barcelona

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps., Desarrollo psicológico y educación, 2, Alianza, 2001, Madrid

García-madruga, j y Delval, J., Psicología del Desarrollo I, UNED, 2010, Madrid

González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A., Manual de Psicología de la Educación, Pirámide, 2002, Madrid

Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords., Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato, Pirámide, 2011, Madrid

Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (Comps.), Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva, Alianza, 1999, Madrid

Santrock, J.W, Psicología del desarrollo, McGraw-Hill, 2006, México

Santrock, J.W, Psicología de la Educación., McGraw-Hill, 2006, México

Santrock, J.W, Psicología del desarrollo, McGraw-Hill, 2006, México

Shaffer, D.R y Kipp, K., Psicología del desarrollo infancia y adolescencia, 7º, CENGAGE LEARNING, 2007, México

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
  - A asistencia continuada ás sesións de clases e ás *tutorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
  - O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS

Metodoloxías para a Inclusión Escolar

Materia	Metodoloxías para a Inclusión Escolar			
Código	P02M081V02203			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OP	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Alfonso Gil, Sonia			
Profesorado	Alfonso Gil, Sonia Deaño Deaño, Manuel Gayo Álvarez, María Elena			
Correo-e	soalgi@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta materia ten como obxectivo capacitar aos estudiantes para valorar as situacions de alumnado con necesidades educativas, a análise de metodoloxías de atención á diversidade e o desenvolvemento de programas que faciliten unha educación inclusiva.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB1 Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber • saber facer
CB2 Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudio.	• saber facer
CB3 Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber facer • Saber estar / ser
CB4 Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	• saber facer • Saber estar / ser
CB5 Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1 Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	• saber facer
CG2 Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer
CG3 Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber • saber facer
CG4 Xeneralizar a distintas contextos e situacions o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber facer • Saber estar / ser
CE1 Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer • Saber estar / ser
CE3 Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	• saber

CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber facer
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacíons diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber facer
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender as metodoloxías para a inclusión escolar como sistemas de intervención capaces de integrar a diferentes colectivos de alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, estimulando a participación e o desenvolvemento persoal e grupal.	CB1 CB2 CB3 CG1 CG2 CG3 CE1 CE3 CT5
Elaborar, deseñar e aplicar metodoloxías inclusivas conforme ás necesidades específicas de apoio educativo presentes no ámbito escolar.	CB1 CB2 CB3 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE6 CT4 CT8 CT9
Sintetizar y evaluar los principales resultados obtenidos en la aplicación de metodologías para la inclusión escolar, valorando su aportación al conocimiento actual.	CB1 CB2 CB3 CG4 CE6 CT1 CT4 CT9
Comunicar e transferir os resultados obtidos na aplicación de metodoloxías para a inclusión escolar á comunidade educativa	CB4 CB5 CG4 CE4 CE5 CE6 CT5 CT6 CT9

Contidos

Tema

Análise de metodoloxías para a inclusión escolar Instrucción educativa inclusiva.
 como sistemas de intervención nas necesidades Aprendizaxe mediada. Fortalezas e debilidades.
 específicas de apoio educativo. Potencial de aprendizaxe.

Deseño de metodoloxías para a inclusión escolar Fases nos deseños de programas.
 como sistemas de apoio e atención á diversidade do alumnado.

Implementación de metodoloxías para a inclusión escolar en grupos de estudiantes con necesidades específicas de apoio educativo. Implementación de programas.

Avaliación de metodoloxías para a inclusión escolar: rexistro e análise. Error en traducción.

Informe, discusión e comunicación de resultados obtidos da aplicación das metodoloxías para a inclusión escolar a outros profesionais e familia. Realización de informes

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	0	10
Seminario	0	12	12
Presentación	2	4	6
Traballo tutelado	8	4	12
Traballo	0	35	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Presentación	Presentación de resultados e discusión de procedementos e metodoloxías de inclusión escolar deseñados.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundizar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.

Probas

Traballo	Descripción
	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas

Seminario	Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB2 CB3 CG1 CG2 CG3 CE1 CE3 CE5 CE6 CT1 CT4 CT8 CT9
Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB1 CB2 CG1 CG2 CG3 CE1 CE3 CE5 CE6 CT1 CT6 CT8 CT9
Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como

mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliación continua poderá presentarse a unha proba de avaliación, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o segundo cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliación da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Deaño, M. y Tellado, F., Instrucción basada en los procesos PASS. En A. Barca (Coord.) Motivación y Aprendizaje en Contextos Educativos (pp. 369- 398), Grupo Editorial Universitario, 2009, Granada

Deaño, M., Tellado, F., Iglesias-Sarmiento, V., Alfonso, S., Gayo, E. y Conde, A., Contribuciones inclusivas y diferenciales para el aprendizaje matemático., Simposium presentado al VI Congreso Internacional, 2011, Valladolid

Echeitia, G., Educación para la inclusión o educación sin exclusiones, Narcea, 2006, Madrid

Huguet, T., Aprender juntos en el aula. Una propuesta inclusiva, Graó, 2006, Barcelona

Macarulla, I. y Sáiz, M., Buenas prácticas de escuela inclusiva la inclusión del alumnado discapacitado: un reto, unanecesidad., Graó, 2009, Barcelona

Bibliografía Complementaria

Domínguez Alonso, J, Atención a la diversidad en la educación Primaria, Editorial Da Vinci, 2009, Barcelona

Pereiró, S. (coord.), Multiculturalidad escolar y convivencia educativa, ECU, 2008, Alicante

Ruiz, L, Animación y discapacidad. La integración en el tiempo libre., Amarú, 2003, Salamanca

Vega, A., De la dependencia a la autonomía: ¿dónde quedala educación?, 2007, Educación XXI, 10, pp. 239-264

Vila, A., Los hijos "diferentes" crecen. Cuando las personas deficientes se hacen mayores, Narcea, 2005, Madrid

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS

As TIC Aplicadas á Educación Inclusiva

Materia	As TIC Aplicadas á Educación Inclusiva			
Código	P02M081V02204			
Titulación	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OP	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	Martínez Figueira, María Esther Raposo Rivas, Manuela			
Correo-e	esthermf@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Nesta materia preséntanse as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC) como un recurso importante para atender ás persoas con necesidades específicas de apoio educativo. Particularmente, abordamos aplicacións tecnolóxicas e informáticas específicas e ferramentas para a intervención e axuda na aula.			

Competencias

Código	Tipología
CB1	• saber
Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	
CB2	• saber facer
Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	
CB3	• saber • saber facer • Saber estar / ser
Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	
CB4	• saber facer
Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	
CB5	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG2	• saber • saber facer
Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	
CG3	• saber facer
Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	
CG4	• saber • saber facer • Saber estar / ser
Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	
CE2	• saber facer
Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	
CE3	• saber
Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	
CE4	• saber • saber facer
Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	
CT1	• saber
Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	

CT2	Capacidade para comunicarse oralmente e por escrito en lingua galega.	• saber facer
CT3	Sostenibilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.	• saber • saber facer
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situaciones diversas con flexibilidade.	• saber facer
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Seleccionar, avaliar e deseñar ou construír materiais didácticos en soporte tecnolóxico adaptados ás características e capacidades dos estudiantes, promovendo unha escola inclusiva.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE2 CE3 CE4 CT4 CT6
Recoñecer unha metodoloxía de uso adecuada para a inclusión na aula de software educativo.	CB2 CB3 CG2 CG3 CE2 CE3 CT3 CT4
Deseñar, realizar e avaliar propostas educativas implementando recursos tecnolóxicos de elaboración propia ou allea.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE2 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6

Contidos

Tema	
Aproximación conceptual.	Identificación e clasificación de programas educativos informatizados. Posibilidades didácticas en educación: criterios e instrumentos de selección. Experiencias educativas.
As TIC na escola inclusiva	Que son e que posibilidades ofrecen para a formación.
Deseño, elaboración e avaliação de recursos educativos en soporte tecnolóxico e boas prácticas con TIC	Iniciación no deseño e elaboración de programas educativos informatizados. Ferramentas de autor. Software educativo.
Aprendizaxe: distintas capacidades e enfoques mediados con tecnoloxía.	Aprendizaje virtual accesible.
Aprendizaxe das TIC ás distintas capacidades. Accesibilidade e deseño universal da aprendizaxe	Aplicación de las TIC ás distintas capacidades sensoriais e mentais. A súa utilización con persoas de altas capacidades.

Planificación docente	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	0	3
Seminario	10	5	15
Traballo tutelado	7	7	14
Traballo	0	43	43

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada	Descripción
Metodoloxías	
Seminario	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaluación	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaluadas
Seminario	Valoración da participación activa do estudiante na discusión de documentos científicos, casos ou outras actividades propostas na aula	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE2 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6	

Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE2 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6
Traballo	Elaboración e presentación oral e escrita de informes, por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CG3 CG4 CE2 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT6

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o segundo cuadri mestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Gallego, M.J.; Raposo, M. (coord.), Formación para la educación con tecnologías, 1, Pirámide, 2016, Madrid

Bibliografía Complementaria

Martínez Figueira, M.E. (coord.), TIC para a inclusión de alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, 1, Universidade de Vigo, 2013, Vigo

Raposo Rivas, M. y Martínez Figueira, M.E. (coord.), As TIC e as súas aplicacións na aula: misión posible, 1, Toxosoutos, 2012, Noia

Martínez Figueira, M.E. (coord.), Miradas á Educación Infantil: adaptación, participación e inclusión na escola, 1, Universidade de Vigo, 2015, Vigo

Martínez Figueira, M.E. (coord.), Educación Infantil Inclusiva: experiencias y propuestas, 1, Universitas, 2014, Madrid

Raposo Rivas, M. (coord.), TiC e TAD como obxecto de investigación e de intervención en educación, 1, Universidade de Vigo, 2014, Vigo

---

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
  - A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes.
  - O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.
  - Dispor de conta electrónica en Uvigo e Gmail.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Máster				
Materia	Traballo de Fin de Máster			
Código	P02M081V02208			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	10	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Iglesias Sarmiento, Valentín			
Profesorado	Conde Rodríguez, María Ángeles Dosil Díaz, Joaquín Iglesias Sarmiento, Valentín Martínez Figueira, María Esther Soto Carballo, Jorge Genaro			
Correo-e	visarmiento@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	O Traballo Fin de Máster é un traballo tutelado que se realizará durante o segundo cuadrimestre e ten como obxectivo a aplicación dos coñecementos adquiridos neste Máster para a elaboración e deseño dun proxecto no contexto das prácticas externas.			
A este traballo correspónelle un total de 10 créditos e para superalo é necesaria a elaboración dunha memoria e a súa defensa pública.				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber • saber facer
CB2	Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber • saber facer
CB3	Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer
CB4	Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	• saber • saber facer
CB5	Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1	Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicolóxicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a ser calidade de vida.	• saber facer • Saber estar / ser
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber • saber facer

CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participação do alumnado con necesidades educativas especiales e problemas de aprendizaxe.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT2	Capacidade para comunicarse oralmente e por escrito en lingua galega.	• saber • saber facer
CT3	Sostenibilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber • saber facer
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT9	Actuar con coherencia, responsabilidade e rigor, mantendo un compromiso ético.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe

Competencias

Aplicar os coñecementos adquiridos durante o Máster en a elaboración e deseño de un programa aplicado en un área específica que permita profundar en o coñecemento de o apoio educativo.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
Adquirir habilidades para obter e analizar críticamente a información científica e construír un marco teórico que sustente conceptualmente un programa de intervención	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
Diagnosticar necesidades e problemas educativos especiais	CB1 CB2 CB3 CB4 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE6 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9

Ser capaz de planificar, deseñar e levar a cabo unha intervención específica de inclusión e normalización, especialmente en grupos específicos

CB1
CB2
CB3
CB4
CB5
CG1
CG2
CG3
CG4
CE1
CE2
CE3
CE4
CE6
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT8
CT9

Saber interpretar e comunicar de forma científica os resultados de o traballo profesional.

CB1
CB2
CB3
CB4
CB5
CG1
CG2
CG3
CG4
CE2
CE3
CE4
CE6
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT8
CT9

Saber preparar un informe final para a súa comunicación e publicación

CB1
CB2
CB3
CB4
CB5
CG1
CG2
CG3
CG4
CE1
CE2
CE3
CE4
CE6
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT8
CT9

Contidos

Tema

Planificación, deseño e/ou avaliacións de investigacións, recursos ou programas de intervención vinculadas a as necesidades específicas de apoio educativo.	Deseño de programas, materiais ou aplicacións Fases de o deseño Implementación do deseño Avaliación de programas, materiais ou aplicacións Fases avaliación Implementación programas de intervención Elaboración de o informe
Elaboración de unha memoria de proxecto de fin de máster.	Pautas para a elaboración e defensa de os informes de proxectos. Escritura e comunicación en contextos académicos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	5	0	5
Presentación	1	0	1
Traballo tutelado	0	180	180
Obradoiro	30	34	64

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Actividades introductorias	Presentación e orientacións do traballo fin de máster, directrices a seguir, criterios de avaliación, presentación e defensa.
Presentación	Exposición e defensa ante un tribunal da intervención realizada polo estudiante.
Traballo tutelado	Revisión bibliográfica, elaboración e desenvolvemento dun proxecto por parte do alumnado tutorizado polo profesorado do mestrado.
Obradoiro	Talleres para a adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais sobre metodoloxías e programas de intervención. Actividades enfocadas a adquisición de habilidades sobre escritura académica e presentacións orais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Obradoiro	Orientación ao estudiante na metodoloxía, elaboración, escrita e presentación do TFM
Traballo tutelado	Supervisión e orientación ao estudiante na temática, metodoloxía, elaboración e calquera outro aspecto académico ata presentación e defensa do TFM.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
--	-------------	---------------	------------------------

Presentación	Presentación e defensa pública ante un tribunal formado por profesores e profesoras do Máster. Valórase a presentación final e a exposición e defensa oral.	70	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT1 CT2 CT4 CT5 CT7 CT9
Traballo tutelado	Seguimento e avaliación por parte do titor/a do traballo realizado polo estudiante ata a elaboración da memoria final	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aqueles estudiantes que non superen o traballo fin de máster na avaliação do segundo cuatrimestre poderán presentarse á segunda convocatoria no mes de xullo.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

AA.VV, Las competencias básicas y el currículo: orientaciones generales., Cuadernos de Educación. Consejería de Educación 2, 2007, Cantabria.

AA.VV, Hacia un enfoque de la educación en competencias, Consejería de Educación y Ciencia de Asturias., 2008, Asturias COLOMA . A.. M.I.. JIMÉNEZ. M.L SÁEZ, Metodologías para desarrollar competencias y atender a la diversidad guía para el cambio metodológico y ejemplos desde infantil hasta la universidad, PPC, 2008, Madrid

CABRERIZO, J., RUBIO, M. J. y CASTILLO, S., Programación por competencias. Formación y práctica., Pearson, Madrid

CABRERIZO, J. y RUBIO, M. J., Atención a la diversidad. Teoría Práctica, Pearson, 2007, Madrid

CASTILLO, S. y CABRERIZO, J., Evaluación educativa de aprendizajes y competencias., Pearson, 2010, Madrid

PELICER C.y ORTEGA C., La evaluación de las competencias básicas propuestas para evaluar el aprendizaje, PPC, 2010, Madrid

VILA A. y POBLETE. M. (Dirs), Aprendizaje basado en competencias. Una propuesta para la evaluación de las competencias genéricas, Mensajero/ICE de la Universidad de Deusto, 2007, Bilbao

ZABALA, A. y ARNAU, L., Cómo aprender y enseñar competencias., Graó, 2007, Barcelona

Recomendación

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Altas capacidades: Desenvolvimento do talento na aula

Materia	Altas capacidades: Desenvolvimento do talento na aula			
Código	P02M081V02211			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 3	Carácter OP	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Patiño, María José			
Profesorado	Fernandez Barreiros, Miriam Martínez Patiño, María José			
Correo-e	mjpatino@uvigo.es			
Web	http://http://masterapoioedutivo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Nesta materia preténdese dar a coñecer as características e necesidades específicas que poida presentar o alumnado con altas capacidades, tratando de establecer unha atención adaptada a sús necesidades no marco dunha escola inclusiva, prestando a máxima atención ao proceso de identificación e deseño dunha resposta educativa axustada ás súas necesidades, tendo en conta tamén o ámbito da práctica deportiva de alto rendemento.			

Competencias

Código	Tipoloxía	
CB2	Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber facer
CB3	Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a respuesta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber facer • Saber estar / ser
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na respuesta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber facer • Saber estar / ser
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber facer
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respuestas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber facer • Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber • saber facer

CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber facer
CT8	Recoñecemento da diversidade e da multiculturalidad.	• saber • saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os diferentes ámbitos de manifestación/dominios das altas capacidades	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Saber que variables e casuísticas definen as Altas Capacidades	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Coñecer os diferentes perfís do alumnado con AC e ser conscientes da importancia da detección da AC	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CT6 CT7 CT8
Saber cales son as necesidades escolares dos alumnos/as con AC	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CT4 CT5
Coñecer as alternativas de intervención na aula co alumnado AC. Profundar no enriquecemento curricular como intervención inclusiva para responder as necesidades específicas do alumnado de AC	CB2 CB3 CG3 CE1 CE4 CT4 CT8

Coñecer a delimitación conceptual e xurídica do talento deportivo e analizar os diversos programas de apoio ao deportista existentes nas diversas institucións sociais e educativas	CB3 CG3 CE2 CE6 CT5 CT8
Ser capaz de asesorar a pais, adestradores, directivos ou educadores de face a preservar o adecuado desenvolvemento psico-educativo do mozo deportista	CB2 CG3 CE5 CE6 CT5 CT6 CT7 CT8
Ser capaz de avaliar de forma crítica certas prácticas persoais ou institucionais relacionadas cos deportistas de alto rendemento ou con alumnado de altas capacidades	CB2 CB3 CG3 CE4 CE6 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8

Contidos

Tema

1. Definición de Altas Capacidades: Variables e * casuísticas
2. Perfís do alumnado con AC: intelectual, * motivacional, socioemocional e de personalidade
3. Identificación das AC: proceso de detección no * aula
4. Intervención escolar para responder ás * necesidades do alumnado AC
5. Enriquecimiento Curricular como intervención * inclusiva cos alumnos/as de AC
6. Portafolio, compactación e enriquecimento * triádico
7. Delimitación do concepto de talento deportivo *
8. Marco xurídico que regula a identificación e o * apoio aos talentos deportivos en España e Galicia
9. Necesidades de apoio psico-educativo en * deportistas de alto rendemento
10. Modelos de apoio educativo ao deportista de * alto rendemento
11. Instrumentos de interese para a intervención * psicoeducativa no ámbito do deporte competitivo

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Traballo tutelado	9	0	9
Traballo	0	60	60

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte da docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudio, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudiante ten que desenvolver. Pode incluír apoio de material audiovisual
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión das docentes. Pode estar vinculado con actividades autónomas do/a estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballo tutelado	Orientacións sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas
Probas	Descripción
Traballo	Orientación sobre a planificación, elaboracion e presentaciónde os traballos prácticos

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Traballo tutelado	Valoración da participación activa do/a estudiante e da realización de exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante.	40	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE6	
Traballo	Elaboración e presentación oral e/ou escrita de informes por parte dos estudiantes, relacionados cos contidos e/ou procedementos do módulo correspondente.	60	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE2 CE4 CE5 CE6 CT4 CT6 CT7 CT8	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúna sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliación continua poderá presentarse a unha proba de avaliación, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o segundo cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliación da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Leiva deAntonio, Jaime, Selección y Orientación de Talentos Deportivos, Kinesis, 2013,

Bibliografía Complementaria

Hernandez Corvo, R, Talentos Deportivos, Deportes, 2007, La Habana

Rentería, A. M. y Gassós, L. E. , Selección y Desarrollo del Talento Deportivo. Una propuesta para el ámbito escolar, Itson, 2010, Mexico

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.
  - A asistencia continuada ás sesións de clase e ás tutorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes
  - O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Iniciación deportiva para o alumnado con NEAE				
Materia	Iniciación deportiva para o alumnado con NEAE			
Código	P02M081V02212			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Ayan Perez, Carlos Luis			
Profesorado	Ayan Perez, Carlos Luis			
Correo-e	cayan@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta materia trata de presentar os coñecementos actuais sobre os procesos cognitivos e funcións executivas e a súa aprendizaxe e desenvolvemento para a participación adecuada no deporte. Así mesmo trata de desenvolver os procesos de regulación da conduta como actividade cognitiva e social organizada para tal participación.			

Competencias	
Código	Tipoloxía
CB4 Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	• saber
CB5 Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber facer
CG2 Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer
CG3 Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber • saber facer
CG4 Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber facer
CE3 Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4 Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber
CT3 Sostenibilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.	• saber facer
CT4 Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber • saber facer
CT6 Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber facer
CT8 Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• saber • saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar as principais modalidades que forman parte do deporte adaptado así como la institucións respectivas que regulan a súa práctica	CB5 CG2 CG3 CE3 CE4 CT4 CT6 CT8

Poñer en práctica progresións metodolóxicas para a realización de actividades propias do deporte adaptado en función das características dos seus participantes

CB4
CG4
CT3

Contidos

Tema

1. O deporte adaptado.	Orixen, evolución, principais modalidades e institucións reguladoras.
2. Habilidades motrices de locomoción: desprazamientos.	2.1. Actividades lúdicas en cadeira de rodas 2.2. Slalom 2.3. Atletismo: probas de velocidade
3. Habilidades motrices de manipulación: botes, pases, lanzamentos, recepcións.	3.1. Baloncesto adaptado 3.2. Boccia 3.3. Fútbol para persoas con discapacidade visual

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	0	5
Prácticas de laboratorio	5	0	5
Seminario	2	1	3
Traballo tutelado	1	39	40
Presentación	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado do contido principal dos temas.
Prácticas de laboratorio	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos da materia e á análise dos procedementos utilizados na formulación sobre o tema.
Seminario	Actividades de apoio ó traballo tutelado
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do docente. Pode estar vinculado con actividades autónomas do estudiante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Lección maxistral	Desenrollo de actividades de apoio ó traballo tutelado
Prácticas de laboratorio	Apoio e asesoramento para a organización de actividades de debate enfocadas ao traballo sobre temáticas específicas que permitan profundar nos contidos da materia.
Traballo tutelado	Orientación sobre contidos e actividades expostas sobre a materia e resolución de dúbidas sobre contidos teóricos ou actividades prácticas.
Probas	Descripción
Presentación	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación dos traballos prácticos.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Competencias	Avaliadas
Prácticas de laboratorio	Sensibilizarse ante as diferenzas deportivas e físicas e competencias comunicativas co deporte adaptado.	30	CB4 CB5	
	Avaliar os resultados dos programas de intervención en deportes adaptados e de integración global a persoas con necesidades educativas especiais.		CG3 CG4 CT6 CT8	
Traballo tutelado	Avaliación dos exercicios ou proxectos realizados na aula e/ou das actividades autónomas do estudiante	70	CB5 CG2 CE3 CE4 CT3 CT4	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, polo que a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obligatorios para a avaliação continua. Esta asistencia debe ser dun mínimo do 80% da materia. O/a estudiante que falte a algúnsa sesión deberá poñerse en contacto co/a docente para realizar a/s tarefa/s correspondente/s.

Para superar a materia será necesario que os estudiantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliação como mínimo o 50% de cualificación nese apartado.

O alumnado que non entregue en prazo os traballos requeridos para a avaliação continua poderá presentarse a unha proba de avaliação, acorde ao programa da materia, que se celebrará no período oficial establecido para o segundo cuatrimestre.

Haberá unha segunda convocatoria no mes de xullo na que se avaliarán as competencias non adquiridas polo estudiante durante o curso académico.

Poden consultarse as datas de avaliação da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

FEDC, Deportes para Personas Ciegas y Deficientes Visuales, Primera, Federación Española de Deportes para Ciegos,, 2002, Madrid

Font, M., Baloncesto en Silla de Ruedas: manual para el entrenador, Primera, Consejo Superior de Deportes, 2004, Madrid

Gutiérrez, A., La Iniciación Deportiva para Personas con Ceguera y Deficiencia Visual., Primera, Aljibe, 2011, Málaga

Sanz, D., El Tenis en Silla de Ruedas,, Primera, Paidotribo, 2003, Barcelona

Sanz, D., y Reina, R., Actividad Física y Deportes Adaptados para Personas con Discapacidad, Primera, Paidotribo, 2015, Barcelona

Torralba, M., Atletismo Adaptado: para personas ciegas y deficientes visuales, Primera, Paidotribo, 2003, Barcelona

Bibliografía Complementaria

Campagnolle, S., La Silla de Ruedas y la Actividad Física, Primera, Paidotribo, 1998, Barcelona

Escribá, A., Síndrome de Down: Propuestas de Intervención, Primera, Gymnos, 2002, Madrid

Garel, J., Educación Física y Discapacidades Motrices, Primera, Inde, 2007, Barcelona

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliação da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliação para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticum I**

Materia	Prácticum I			
Código	P02M081V02213			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 9	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Lemos, Rodolfo Ivan			
Profesorado	Alfonso Gil, Sonia Ayan Perez, Carlos Luis Gayo Álvarez, María Elena Martínez Figueira, María Esther Martínez Lemos, Rodolfo Ivan Rodríguez Rodríguez, Juan Luís Torres Santiago, María Rocío			
Correo-e	ivanmartinez@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta materia ten como obxectivo que os estudiantes coñezan de modo práctico institucións, centros e servizos que traballen con colectivos de persoas con necesidades específicas de apoio educativo.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB1 Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber
CB2 Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.	• saber facer
CB3 Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB4 Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	• saber facer
CB5 Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1 Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicológicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.	• saber facer
CG2 Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.	• saber • saber facer
CG3 Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.	• saber facer
CG4 Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE1 Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.	• saber facer
CE2 Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.	• saber facer

CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poidan relacionarse cos súas necesidades educativas especiais.	• saber
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.	• saber • saber facer
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respostas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	• saber
CT2	Capacidade para comunicarse oralmente e por escrito en lingua galega.	• saber facer
CT3	Sostenibilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.	• saber • saber facer
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• saber facer
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber • saber facer
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• saber • saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a estrutura e a finalidade dos servizos e institucións nos que se realicen as prácticas e a documentación básica na que se sustenta a actividade do servizo ou institución	CB1 CB3 CB5 CG2 CG4 CE5 CT5 CT6 CT8
Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodológicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas da escola na que se realizan as prácticas	CB2 CB3 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT4 CT5 CT6 CT8

Ser capaz de elaborar unha memoria que reflecta as aprendizaxes más importantes adquiridos no practicum, seguindo unha estrutura recomendada polo titor/a do máster.

CB2
CB4
CB5
CG1
CG2
CG4
CE4
CE5
CE6
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT8

Contidos

Tema

Contextualización das prácticas: descripción da institución ou servizo	Obxectivos, programas, accións, recursos humanos e materiais, etc. para o desenvolvemento de actividades de aprendizaxe e deportivas dirixidas a poboacións con necesidades específicas de apoio.
Perfís profesionais e a súa relación coa atención á diversidade e as necesidades de apoio	Distintos tipos de actividades académicas e actividade física e deportiva con poboacións con necesidades específicas de apoio educativo
	Coñecemento e familiarización con ferramentas para avaliación e intervención con persoas con necesidades de apoio educativo

Elaboración de memorias de progreso

Avaliación e seguimento de programas de intervención

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	5	0	5
Obradoiro	50	0	50
Prácticum	60	65	125
Informe de prácticas	0	45	45

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Actividades introductorias	Orientacións sobre a planificación, deseño e realización das actividades prácticas realizadas en centros, servizos e organizacións relacionados coas necesidades de apoio educativo
Obradoiro	Talleres enfocados o coñecemento de procedementos para avaliación e a intervención con persoas con necesidades específicas de apoio educativo, así como o familiarización cos sistemas de comunicación específicos (Braille, LSE, SAAC) e o domino de ferramentas para o autoaprendizaxe, baseadas en entornos persoais de aprendizaxe.
Prácticum	Traballo independente tutorizado de prácticas en institucións, organizacións e centros educativos que inclúan poboacións con necesidades de apoio educativo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Prácticum	Orientación sobre as prácticas externas e seguimento das mesmas.
Obradoiro	Orientacións sobre metodoloxías, avaliación, actividades e programas de intervención a desenvolver nos centros de prácticas.
Probas	Descripción
Informe de prácticas	Orientación sobre a planificación, elaboración e presentación de as memorias de prácticas.

Avaliación

Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
-------------	---------------	------------------------

Prácticum	Informe dos titores/as externos sobre a asistencia e realización das distintas actividades prácticas	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Informe de prácticas	Informes/memorias de prácticas Elaboración de unha memoria sobre as actividades de prácticas de acordo a uns criterios previamente sinalados	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8

Outros comentarios sobre a Avaliación

O Practicum I terá unha duración de 115h que os estudiantes realizarán en varios centros, servizos e organizacións que traballan con persoas con discapacidade, tanto no ámbito educativo como deportivo; así como na realización dunha serie de obradorios previos e simultaneos a realización das prácticas externas.

Previamente o alumnado recibirá a información e documentación necesaria para levar a cabo estas prácticas, sobre as que

terán que realizar unha memoria final.

Para superar a materia é necesario obter un 5 no Informe do Titor e un 5 na Memoria Final.

As actividades non superadas en primeira convocatoria poderán ser superadas ou recuperadas na convocatoria de Xullo.

Poden consultarse as datas de realización do Practicum no espazo da plataforma de teledocencia e da avaliación da materia na web do Mestrado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

LOBATO FRAILE, C., Desarrollo profesional y prácticas/practicum en la universidad, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasc, 1996, Bilbao

SCHÖN, D.A., La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones, Paidós-MEC, 1992, Barcelona

ZABALZA BERAZA, M. A, Buenas prácticas en el practicum: bases para su identificación y análisis. En A. CID SABUCEDO, M. RAPOSO RIVAS y A. PÉREZ ABELLÁS, El practicum: buenas prácticas en el Espacio Europeo de Educación Sup, Tórculo, 2007, Santiago de Compostela

Bibliografía Complementaria

CID SABUCEDO, A., DOMÍNGUEZ PRIETO, E. y RAPOSO RIVAS, M., La práctica reflexiva como medio de construcción del pensamiento práctico de tutores y tutorandos. En M. A. ZABALZA BERAZA (ed.), Los tutores en el practicum: Funciones, formación y compromiso institu, Diputación Provincial de Pontevedra, 1998, Pontevedra

GARCÍA FERNÁNDEZ, A., La tutoría y la relación profesor-alumno en la formación para la inserción laboral., 2006, Revista de Educación 341, 197-211.

GUTIÉRREZ CUENCA, L., CORREA GOROSPE, J. M., JIMÉNEZ DE ABERASTURI APRAIZ, E. y IBÁÑEZ ETXEBERRIA, A, El modelo reflexivo en la formación de maestros y el pensamiento narrativo: estudio de un caso de innovación educativa en el Practicum de Magisterio., Madrid, 2009, Revista de Educación, 350

IGLESIAS FORNEIRO, M. L, La tecnología audiovisual al servicio del practicum: el vídeo y la fotografía digital. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), El practicum como comp, Unidixital, 2005, Santiago

LATORRE MEDINA, M. J., El potencial formativo del practicum: cambio en las creencias que sobre la enseñanza práctica poseen los futuros maestros, 2007, Revista de Educación 343, 249-273.

MARTÍNEZ FIGUEIRA, M. E., Ser tutor, ¿Cuestión de personalidad o de profesionalidad?., 2010, Revista Educativa de Orientación y Psicopedagogía, 21 (3), 1-6.

MOLINA RUIZ, E., IRANZO GARCÍA, P., LÓPEZ LÓPEZ, M. C. y MOLINA MERLO, M. A., Procedimientos de análisis, evaluación y mejora de la formación práctica., 2008, Revista de Educación 346, 335-361

RAPOSO RIVAS, M., Contribuciones de las Tecnologías de la Información y la Comunicación al desarrollo del practicum de futuros docentes. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS, Unicopia, 2007, Lugo

RAPOSO RIVAS, M. y SARCEDA GORGOSO, M.C., La integración de las TIC en la supervisión del Practicum. En A. CID SABUCEDO, M. MURADÁS LÓPEZ, M. A. ZABALZA BERAZA, M. GONZÁLEZ SANMAMED, M. RAPOSO RIVAS y L. IGLESIAS FORNEIRO (coord.), Buenas pr, Imprenta universitaria, 2007, Santiago de Compostela

ZABALZA BERAZA, M. A, Teoría de las Prácticas. La formación práctica de los profesores. En M. A. ZABALZA BERAZA (coord.), Actas del II Symposium sobre prácticas escolares (15-40)., Diputación Provincial de Pontevedra, 1989, Pontevedra

ZABALZA BERAZA, M. A, Condiciones para el desarrollo del practicum. En Profesorado, 2004, Revista de currículum y formación del profesorado, 8 (2), 1-22

ZABALZA BERAZA, M. A, El aprendizaje experiencial como marco teórico para el Practicum. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), El practicum como compromiso institucional:, Unidixital, 2005, Santiago de Compostela

ZEICHNER, H., A formação reflexiva de professores: ideas e prácticas., Educa, 1993, Lisboa

---

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticum II**

Materia	Prácticum II			
Código	P02M081V02214			
Titulacion	Máster Universitario en Necesidades específicas de apoio educativo			
Descriptores	Creditos ECTS 11	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Lemos, Rodolfo Ivan			
Profesorado	Martínez Lemos, Rodolfo Ivan			
Correo-e	ivanmartinez@uvigo.es			
Web	http://masterapoioeducativo.webs.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta materia ten como obxectivo que os estudiantes coñezan de modo práctico institucións, centros e servizos que traballen con colectivos de persoas con necesidades específicas de apoio educativo.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB1	Posuir e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudiantes saibam aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos más amplos (ou multidisciplinares) relacionados co seu área de estudo.
CB3	Que os estudiantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións [e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan] a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
CB5	Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando de un modo que terá que ser en gran medida autodirixido ou autónomo.
CG1	Saber aplicar os coñecementos adquiridos sobre o funcionamento dos procesos neuropsicológicos e a resposta organizativa de centro e servizos de apoio en contornas con poboacións con dificultades de aprendizaxe e trastornos do desenvolvemento, así como no deporte de base e na actividade física para poboacións especiais.
CG2	Sintetizar os coñecementos adquiridos sobre evaluación e intervención, resposta organizativa de centro e os servizos de apoio e integralos nos contextos de aprendizaxe do estudiante, o deporte de base, así como da actividade física para poboacións especiais, a saúde e a calidade de vida, sen discriminación de xénero, de clase, nin de etnia.
CG3	Diseñar sistemas de asesoramento e de intervención educativa tendo en conta a resposta organizativa do centro, as metodoloxías e as TIC para a inclusión escolar, así como o deporte adaptado, a actividade física para persoas con distintas discapacidades, o exercicio físico, a saúde e a calidade de vida.
CG4	Xeneralizar a distintas contextos e situacións o coñecemento, as destrezas adquiridas, axustando as habilidades pertinentes que as conforman. Todo iso con criterios de non discriminación de xénero e respecto dos valores democráticos.
CE1	Saber aplicar sistemas de avaliación e intervención á determinación das necesidades educativas especiais dos estudiantes con discapacidade intelectual, motriz e sensorial; de dificultades de aprendizaxe derivadas do contexto sociocultural, de discriminación por razóns de xénero, clase, e etnia e de dificultades de aprendizaxe específicas (lectura, escritura e cálculo), delimitando ámbitos prioritarios de actuación e os apoios requeridos para promover a aprendizaxe significativa e relevante.
CE2	Saber detectar e analizar posibles barreiras para o acceso ao currículo, a aprendizaxe e a participación do alumnado con necesidades educativas especiais e problemas de aprendizaxe.
CE3	Coñecer os sistemas adecuados para intervir na mellora da competencia persoal do alumnado naqueles ámbitos do seu desenvolvemento psicolóxico, social, de actividade física e deportivo que poídan relacionarse cas súas necesidades educativas especiais.
CE4	Xerar destrezas para aprender a diseñar, en colaboración co profesorado de aula, plans de traballo individualizado para o alumnado con necesidades educativas específicas integrados na resposta organizativa do centro e nos servizos de apoio, utilizando as TIC e favorecidos por actividades de deporte adaptado e que potencien actividades de saúde e calidade de vida.
CE5	Aprender a colaborar cos servizos psicopedagógicos e de orientación familiar, promovendo a mellor resposta educativa.

CE6	Saber evaluar as implicacións do uso de diferentes respostas educativas ante os problemas derivados da atención á diversidade.	• saber /
CT1	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade más xusta e igualitaria	• Saber estar / ser
CT2	Capacidade para comunicarse oralmente e por escrito en lingua galega.	• saber facer • Saber estar / ser
CT3	Sostenibilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.	• Saber estar / ser
CT4	Propoñer iniciativas, xerar ideas novas e adaptarse a situacións diversas con flexibilidade.	• Saber estar / ser
CT5	Capacidade de organización, planificación e autoevaluación.	• saber facer • Saber estar / ser
CT6	Traballar en grupo e desenvolver actitudes de participación e colaboración.	• Saber estar / ser
CT7	Comunicar con eficacia o coñecemento obtido, de forma oral e escrita, tanto a persoas non expertas como a outros especialistas, utilizando os recursos persoais e apoiándose nas tecnologías da información e da comunicación.	• Saber estar / ser
CT8	Recoñecemento da diversidad e da multiculturalidad.	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a estrutura e finalidade dos servizos e institucións nos que se realicen as prácticas e a documentación básica na que ustenta a actividade do servizo ou institución.	CB1 CB2 CB3 CB5 CG2 CG4 CE5 CT5 CT6 CT8
Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodológicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas da escola na que realizan as prácticas.	CB2 CB3 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CT1 CT4 CT5 CT6 CT8
Diagnosticar necesidades e problemas educativos especiais e deseñar algunha proposta de intervención específica de inclusión.	CB3 CG2 CG3 CG4 CE1 CE3 CE5 CE6 CT1 CT3 CT4 CT5 CT6

Observar, detectar e intervir a través de actividades co fin de favorecer actividades de inclusión educativa CB3

CG1

CG3

CG4

CE1

CE3

CE4

CT3

CT4

CT5

CT6

CT8

Ser capaz de elaborar unha memoria que reflecta as aprendizaxes más importantes adquiridos no practicum, seguindo unha estrutura recomendada polo titor/a do máster.

CB2

CB4

CB5

CG1

CG2

CG4

CE4

CE5

CE6

CT1

CT2

CT3

CT4

CT5

CT6

CT7

CT8

Contidos

Tema

Contextualización das prácticas: descripción da institución ou servicio Obxectivos, programas, accións, recursos humanos e materiais, etc. para o desenvolvemento de actividades de aprendizaxe e deportivas dirixidas a poboacións con necesidades específicas de apoio.

Perfís profesionais e a súa relación coa atención á diversidade e as necesidades de apoio con poboacións con necesidades específicas de apoio educativo Distintos tipos de actividades académicas e actividade física e deportiva

Coñecemento e familiarización con ferramentas para avaliación e intervención con persoas con necesidades de apoio educativo

As prácticas externas como instrumento de desarrollo dos profesionais en formación e novedades: deseño de actividades e programas Proposta, programación e desenvolvemento de programas e accións nos centros de prácticas.

Avaliación e seguimento de programas de intervención

Elaboración de memorias de progreso Avaliación e seguimento de programas de intervención

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	5	0	5
Prácticum	150	75	225
Informe de prácticas	0	45	45

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descripción

Actividades introductorias Orientacións sobre a planificación, deseño e realización das actividades prácticas realizadas en centros, servizos e organizacións relacionados coas necesidades de apoio educativo

Prácticum Traballo independente tutorizado de prácticas en institucións, organizacións e centros educativos que inclúan poboacións con necesidades de apoio educativo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Prácticum	Orientación sobre as prácticas externas e seguimento das mesmas.
Probas	Descripción

Avaliación		Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticum	Informe dos tutores/as externos sobre a asistencia e realización das distintas actividades prácticas		50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7
Informe de prácticas	Elaboración dunha memoria sobre as actividades de prácticas de acordo a uns criterios previamente sinalados		50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

O Practicum II terá unha duración de 150h que os estudiantes realizarán en varios centros, servizos e organizacións que traballan con persoas con discapacidade, tanto no ámbito educativo como deportivo.

Previamente o alumnado recibirá a información e documentación necesaria para levar a cabo estas prácticas, sobre as que terán que realizar unha memoria final.

Para superar a materia é necesario obter un 5 no Informe do Titor e un 5 na Memoria Final

As actividades non superadas en primeira convocatoria poderán ser superadas ou recuperadas na convocatoria de Xullo.

Poden consultarse as datas de avaliación da materia na web do Mestrado ou no espazo da plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

LOBATO FRAILE, C. (ed.), Desarrollo profesional y prácticas/practicum en la universidad, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasc, 1996, Bilbao

RAPOSO RIVAS, M, Contribuciones de las Tecnologías de la Información y la Comunicación al desarrollo del practicum de futuros docentes. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS, Unicopia, 2002, Lugo

SCHÖN, D.A., La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones, Paidós-MEC, 1992, Barcelona

ZABALZA BERAZA, M. A, Buenas prácticas en el practicum: bases para su identificación y análisis. En A. CID SABUCEDO, M. RAPOSO RIVAS y A. PÉREZ ABELLÁS, El practicum: buenas prácticas en el Espacio Europeo de Educación Sup, Torculo, Santiago de Compostela

Bibliografía Complementaria

CID SABUCEDO, A., DOMÍNGUEZ PRIETO, E. y RAPOSO RIVAS, M., La práctica reflexiva como medio de construcción del pensamiento práctico de tutores y tutorandos. En M. A. ZABALZA BERAZA (ed.), Los tutores en el practicum: Funciones, formación y compromiso institutu, Diputación Provincial de Pontevedra, 1998, Pontevedra

GARCÍA FERNÁNDEZ, A., La tutoría y la relación profesor-alumno en la formación para la inserción laboral, 2006, Revista de Educación, 341, 197-211

GUTIÉRREZ CUENCA, L., CORREA GOROSPE, J. M., JIMÉNEZ DE ABERASTURI APRAIZ, E. y IBÁÑEZ ETXEBERRIA, A, El modelo reflexivo en la formación de maestros y el pensamiento narrativo: estudio de un caso de innovación educativa en el Practicum de Magisterio, 2009, Revista de Educación, 350, 493-505.

IGLESIAS FORNEIRO, M. L, La tecnología audiovisual al servicio del practicum: el vídeo y la fotografía digital. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), El practicum como comp, Unidixital, 2005, Santiago

LATORRE MEDINA, M. J., El potencial formativo del practicum: cambio en las creencias que sobre la enseñanza práctica poseen los futuros maestros., 2007, Revista de Educación, 343, 249-273

MARTÍNEZ FIGUEIRA, M. E., Ser tutor, ¿Cuestión de personalidad o de profesionalidad?., 2010, Revista Educativa de Orientación y Psicopedagogía, 21 (3), 1-6

MOLINA RUIZ, E., IRANZO GARCÍA, P., LÓPEZ LÓPEZ, M. C. y MOLINA MERLO, M. A, rocedimientos de análisis, evaluación y mejora de la formación práctica, Madrid, 2008, Revista de Educación, 346, 335-361.

RAPOSO RIVAS, M. y SARCEDA GORGOSO, M.C., La integración de las TIC en la supervisión del Practicum. En A. CID SABUCEDO, M. MURADÁS LÓPEZ, M. A. ZABALZA BERAZA, M. GONZÁLEZ SANMAMED, M. RAPOSO RIVAS y L. IGLESIAS FORNEIRO (coord.), Buenas pr, Imprenta Universitaria, 2007, Santiago de Compostela

ZABALZA BERAZA, M. A, Teoría de las Prácticas. La formación práctica de los profesores. En M. A. ZABALZA BERAZA (coord.), Actas del II Symposium sobre prácticas escolares (15-40), Diputación Provincial de Pontevedra, 1989, Pontevedra

ZABALZA BERAZA, M. A, Condiciones para el desarrollo del practicum, 2004, Revista de currículum y formación del profesorado, 8 (2), 1-2

ZABALZA BERAZA, M. A, El aprendizaje experiencial como marco teórico para el Practicum. En L. IGLESIAS FORNEIRO, M. A. ZABALZA BERAZA, A. CID SABUCEDO y M. RAPOSO RIVAS (coord.), El practicum como compromiso institucional:, Unidixital, Santiago de Compostela

ZEICHNER, H, A formação reflexiva de professores: ideas e prácticas., Educa, Lisboa

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás titorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudiantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.